

Előfizetési ár:

Egész évre	— — — 4 K.
Fél évre	— — — 2 K.
Negyed évre	— — — 1 K.
Egyes szám	— — 20 l.

AZ ERDŐ

Hirdetések

egy hasábos garmondszedés milliméter soronkint 10 fillérel táblázatos és garmond betűnél kisebb betűkig, szedés másfélzseres egységárral számított. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőknek az álláskezesítés és kínálat rovata rövid közlésekre díjtalanul áll rendelkezésre.

Szerkeszti:

BALOGH ERNŐ

m. kir. főerdőtanácsos.

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szétküldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adtnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

A fák gyökere. (Lonkay Antal.)

A völgyzárók halászati hasznosítása. (Simonffy Gyula.)

A dermoplastikáról. (W. E.)

A czedrusfa.

Gazdasági tanácsadó: A bükkmakk, vadgesztenye és ákáczlomb mint baromfieléségpótló. (Bászel Elek.) — A kecske mint tejelő állat. — Szappanfőzés.

Különjélek: Könyvismertetés. — Erdőgazdasági érdekből engedélyezett fölmentések meghosszabbítása — Beteg vaddisznók. (Pöschl Ferencz.) — Szolgálati jubileum. — Halálozás. — A legkeményebb fák. — Ezüstrókatenyésztés.

Az «Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége» közleményei: *Hivatalos közlemények:* Az erdőőri és vadőri szakvizsgák megtartására vonatkozó hirdetmény kiegészítése ügyében.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Szerkesztői üzenetek.

Tárca: Falun. (Pakots József.)

A fák gyökere.

Irta: Lonkay Antal.

A gyökér tudvalevőleg a növény ama része, a mely a növényt a talajhoz rögzíti s a talajból vizet és táplálékanyagokat vesz fel. A fa ama végtagjának mondhatjuk, mely újjáival, a gyökérágakkal szívós erővel belemarkolva kapaszkodik a földbe, de egyben a fa kenyérkeresője is.

Tapasztalatból tudjuk, hogy bármely egyényári növénynek, például a kukoricának gyökerestől való kitépése, még a szántott és kapálással többször lazított talajból is, meglehetősen erőfeszítésbe kerül, mert a gyökerek a talajban nemcsak egyszerűen elterjednek, hanem hozzánőnek, hozzátapadnak a talajrészekhez, a talajban levő kövekhez, sőt a puhább kőzeteket átnövik. Ezért a szélöntött törzsek gyökérzetét az óriási erő, mely a magas törzsű fa koronájába belekapaszkodva, azt emeltyűként használja, nemcsak pusztán, meztelenül rángatja ki, hanem a gyökérzet kiemeli az általa szorosan átnőtt talajt is, kisebb-nagyobb gödröt hagyva a ledőlt óriás helyén. A gyökérzet a szél döntő erejével szemben rugalmasságával is védekezik, mert a gyökerek eléggé kinyújthatók s azután ismét összehúzódnak.

A gyökérzet alakja és nagysága nemcsak az illető fa természetétől függ, de a talaj táplálékanyag tartalmá-

tól is; gazdag talajban a gyökerek nem ágaznak el annyira, mint például a szegény homoktalajban, melyben a fák hatalmas gyökérzetet fejlesztenek. A jegenyefenyő gyökérzete mélyre hatol s a mélyebben fekvő talajrétegekből táplálkozik, míg a luczfenyő gyökérzete nem hatol mélyen a talajba, hanem a talaj felületi rétegeit zsákmányolja ki; az erdei fenyő pedig, mely a száraz, sekély, szegény talajok fája, a táplálék után keresve-kutatva, gyökérzetével óriási talajrétegeket kalandoz be.

Általánosan, de különösen a lombfáknál, a gyökérzet és a korona kiterjedése között egyensúlyt észlelünk; a természet bölcs berendezése szerint a gyökér végső rostjai, melyek a talaj nedvességét és a vízben feloldott táplálékanyagait veszik fel, a korona csurgója alá esnek. Így a koronák lombozata, mely oly sok vizet párologtat el, a gyökérzetet saját érdekében is bőséges nedvességgel látja el; ha tartós a szárazság, szomjaznak a gyökerek s lankadtan fonnyad a fák lombozata.

A gyökér kifejlődése egynemű talajban a fa természetének megfelelően bizonyos szabályszerűséggel, egyenletesen történik. A kis csira-növényke gyökere függélyes irányban hatol a talajba, de azután oldalágakat is fejleszt s ha mint előbb említettem, egyenletes talajban nő, szabályszerűen fejlődik; de ha karógyökere sziklát ér, kénytelen ellaposodni s a sziklához tapadva, növéseben irányt változtatni mindaddig, míg sziklarepedéshez, vagy mélyebb talajhoz érve, a függélyes irányban való növekvést tovább folytathatja. A gyökérzet növekedési irányára a talaj különböző nedvességi foka is hatással van, ugyanis a gyökér abban az irányban fejlődik erőteljesebben, a hol több nedvességhez juthat; ép így sokkal erőteljesebb a gyökér fejlődése a talaj ama részei felé, a hol a táplálékanyagok bővebben vannak felhalmozva. A gyökerek a melegebb talajrészeket is keresik, a napfényt azonban kerülnek; általában pedig, mint valami öntudatos lény, a talajban táplálék után keresnek, kutatnak s a megtalált táplálék felhasználása után tovább növekednek.

A gyökérzet végei nem rügyszerűek, hanem gömbalakúak s védőburokkal, az úgynevezett gyökérsüveggel vannak körülvéve. A gyökérsüveg, melynek külső sejtjei el vannak halva, a gyökérnek legfiatalabb, sejtosztódás által

a legélénkebben növekedő részét, a talaj áthatolására irányuló munkájában, külső benyomások ellen védi.

A gyökérzet az ő teljességében nem vesz részt a táplálék felvételében: a táplálék felszívását a rostszerű gyökök az úgynevezett hajszálgökök végzik, melyek különösen a könnyű és száraz talajokban igen gazdagon fejlődnek. A hajszálgökök felülete puhaszövetű, sejtjeik a vízben oldott növény-tápláló anyagokat felszívni képesek s hogy a felvétel annál könnyebb, annál bőségesebb legyen, e sejtek megnyúlnak s az úgynevezett gyökérszőröket alkotják. E gyökérszőröknek többé-kevésbé gazdag kifejlődésével a gyökérzet felülete megsokszorozódik. A gyökérszőrök a legfinomabb talajrészecskék közé is behatolnak, hogy a nedvességét és táplálékát felszívják, de rövid idő múlva, a gyökér tovább növekedésével elhalnak, hogy a legfiatalabb gyökérrostokon ismét kifejlődve, a talaj más érintetlen övét szipolyozzák.

Nagyon természetes, hogy a hajszálgökök a rajtok levő zsenge, vékonyfalú gyökérszőrökkel — a melyeknek az élettartama úgy is rövid — napnak, vagy szélnek kitéve gyorsan elszáradnak. Ezért tavaszi ültetéseknél, a mikor a tavaszi nap és szél különben is erősen szárít, nem lehetünk eléggé gondosak a csemeték gyökereinek szélétől és naptól való megóvása tekintetében. Az ültetések nem sikerülésének, a legtöbb esetben az e téren nyilvánvaló könnyelmű gondatlanság az oka. A kiültetett csemetének még akkor is, ha gyökere sértetlen maradt, bizonyos időre van szüksége, hogy az épen maradt hajszálgököken a talajnedvességet és táplálóanyagokat felszívó gyökérszőrői az új talaj részecskéihez simuljanak; mennyire

életveszélyesebb a csemete helyzete, ha az elszakadt gyökök csúcsait újból kell kialakítani s új gyökerekről és gyökérszőrőkről kell gondoskodnia. A legtöbb esetben az átültetést s az ezzel járó túlerőtétést nemcsak meg-sínyli, de bele is pusztul.

Mint előbb is említettem, a gyökérszőrök vékony sejtfalán át jut a vízben feloldott talajtáplálék a gyökérbe s a gyökéren át a növénybe; a gyökérszőrök a legfinomabb talajrészecskék közé is befurakodnak, hogy a talajrészecskék között levő levegővel és vízzel érintkezzenek. Oldott sókra, élelyre a növénynek feltétlenül szüksége van, hogy ezek felvétele után szénsavat lehelhessen ki; a fának ez a lélekezése annál élénkebb, minél intenzívebb a talajban a levegőáramlás. A felső talajrétegek már a naponkénti felmelegedés és lehülés és az ezzel összefüggő levegőváltozás folytán élelyben ritkán szenvednek hiányt. Annál inkább hiányozhatik az élely a mélyebb talajrétegekben, ha pangó talajvíz a levegőt kizárja, vagy a talaj túlságos sűrűsége mellett olyan a talajt takaró növényzet, mely a talajnak váltakozó felmelegedését és lehülését s az élelyben beálló hiány pótlását lehetetlenné teszi. Ez az eset leggyakrabban fenyőerdőkben áll be, ha a talajt vastag humusz-, moh- vagy fenyőtűréteg borítja és az erdő sűrű mennyezetén nem képes az éltető napsugár áthatolni. E körülmények folytán az erdő fiatal korában — a midőn még a nap melegítette talajban a levegőáramlás akadálytalan volt — mélyebbre hatolt gyökök megfulnak, elkorhadnak s az erdő hosszabb betegeskedés után a szélöntésnek vagy a hó- és zuzmaranyomásnak áldozata lesz.

TÁRCZA.

Falun.

Irta: *Pakots József.*

I.

Poroszlainé kétségbeesetten panaszkolta az urának:

— Nem tudom, Kálmán, mi lesz a gyerekekkel? Olyan halavány a drága. Jaj, mi lesz vele?

Poroszlai sötétben nézett az asszonyra:

— Agyonkényeztetitek. Te is, az anyád is.

— Jesszusom! Még ilyet! Nem eléggé fáj a szívem, még azzal is ölni akarsz, hogy én vagyok az oka.

Igazi, mély fájdalom sirt ki az asszony szavaiból, Poroszlai megengyhült gyöngédséggel felelte:

— Jó, jó, te nem tehetsz róla. Te se, az anyád se. Csupa szeretetből teszitek. Aztán magatok is olyan törékeny, ne nyulj-hozzám teremtesek vagytok. Azt hiszitek, a fiúval is úgy kell bánni. Pedig...

— Hát mit csináljunk vele?

— Én gyerek-koromban mezítláb szaladgáltam az udvarunkon.

Az asszony megbotráncozva nézett az urára:

— Mi? Tán azt akarnád? A sirba akarnád kergetni?

Te falusi paraszt-gyermek voltál, de ő — az én fiam! Finom, érzékeny, drága jószág. Nézd csak!

Odahúzta az urát a hálószobába, a hol a kis ötéves fiú mélyen, alig észrevehető pihéggel aludt ágyában.

Csakugyan finom, bájos apróság volt a fiú. Az anyja szellemes arczának, keces vonalú szájának kiesinyített rajza mintha csak rá lett volna lehelve a hóféhér vánkora, egy lebegő, légies gyermekfej pihent ott lehunytt szemekkel, az álom megmerevítő fűvalmával behintve. Szép kis arcz volt, csak né lett volna olyan szomorú, fáradt, beteges, csak ne sötétlettek volna a lecsukott szembéjak alatt olyan mély, kék karikák.

Poroszlai szívét megmarkolta a féltés görcsös keze és aggódva gondolta:

— A gyerek el fog pusztulni. Lassan sorvad el, fokról-fokra. Vége lesz.

Magára gondolt, a maga paraszti gyermek-korára, vas egészségére és majdnem sírva fakadt. Az asszony gyöngéden simult az urához és mintha kitalálta volna gondolatait, csöndesen mondta:

— Nem lesz semmi baj. Imádkozni fogok érte s az Isten megtartja számunkra.

Poroszlai idegesen kapta fel a fejét:

— Imádkozol? Hát jó, — felelte hirtelen elhatározással, energikusan — ma imádkozz érte, babusgasd, ápd és kényeztesd. De holnap én következem.

Tehát a talajnak levegőtartalmában való gyarapodása folytán a fák erőteljesebben növekednek s hosszú életűek lesznek; ebből ítélhetjük meg a talajművelések és szellőztetések fontosságát. Vadvizes talajban megnő a felületesen gyökerező éger, de ha a területet nemesebb fajokkal akarjuk betelepíteni, a talaj felesleges nedvességét le kell csapolnunk s ha a lecsapolást nem nyílt árkolással, de alagesövezéssel végezzük, annál biztosabb eredményt érünk el, mert a talaj az alagesöveken át bő levegőáramláshoz jut s pár év alatt, az alagesövezés előtt áthatatlan szivós talaj, az alagesősoroktól kezdődőleg, évről-évre fokozott kiterjedésben porhanyóvá válik.

Nemcsak a túlságos nedvesség, de a túlságos szárazság is okozhatja a gyökér s vele együtt a növény halálát, de a mérsékelt égöv erdeiben ezzel a jelenséggel alig találkozunk, mert erdeink lombátora alatt mindig meggyűl és megmarad annyi nedvesség, a mennyi a gyökereknek oldott táplálékanyagokkal való ellátására szükséges, vagy legalább is annyira elég, hogy a fák nagyobb szárazság esetén se pusztuljanak el. Még a sziklákon élő erdei- és feketefenyő is, mely gyökereit a repedésekben 30 méternyire is kiterjeszti, épp e mély sziklarepedésekben gyűjt meg annyi vizet, a mennyi élete fentartásához szükséges.

A völgyzárók halászati hasznosítása.

Irta: *Simonffy Gyula.*

(Folytatás.)

A természetes tavakkal szemben a völgyzáróknál kedvezően ható körülménynek tarthatjuk az alsó vízrétegeknek

nyáron át való alaposabb felmelegedését. A mint említettük, a völgyzáróknál csak igen ritkán, rendszerint a tavaszi nagy vizek alkalmával távolodik el a felső vízréteg a gát koronájába vágott árapasztókon keresztül, egyébként az alsó rétegek hidegebb vize a gát legmélyebb pontjába épített zsilipen át távozik.

Az ilyenképen beálló függőleges vízjáték mellett a felső, melegebb vízréteg a mélyebb s a mi szempontunk szerint a legfontosabb, a mederfenékekkel szomszédos rétegekbe vonódik le. Miután a természetes tavak vízrétegeinek felmelegedését tisztán a napsugarak közvetlen besugárzása hozza létre, a természetes tó és a völgyzáró alsó vízrétegeinek hőkülönbsége nyáron tetemes, 7—8 C° szokott lenni. Lehetetlenség ezen hőkülönbségnek a meder iszapjában tartozkodó alsóbbrendű állatok (Tendipes-álcza stb.) életműködésére gyakorolt kedvező hatását fel nem tételezni. Sajnos, pontos módszerünk annak meghatározására, hogy a mederfenék egy négyzetmétere mennyi haltáplálékot produkál, ezidőszent még nincs. A völgyzáró talaja aránylag kemény, a sok egyenetlenség, a kövek, a fatuskók és galyak stb. miatt a meghatározás végett használni szokott fenéktörőháló (dredge) aránylag igen kevés állati plankton (haltáplálékot) képes felszínre hozni. Más, kényelmesebb módon vonunk tehát következtetést a völgyzáró produktivitására (termelőképességére) s különösen a Tendipes produkeziójára. Valamennyi rovarálcza érett bábkorában a meder tetejéről a víz felszínére igyekeznek, a hol mielőtt a szárnyas alak életre kél, bábruháját leveti (ha t. i. útközben a pisztrángok zsákmányává nem válik).

A levett bábruha sokszor oly tömeges (aug., szept.)

— Hogy érted? — kérdezte az asszony csodálkozva.

— Majd meglátod! Egyelőre készítsd útra a gyereket. Te is készülj. Megyünk falura. Holnapután már lent leszünk, az én fatornyos parasztfalumban. A sógornál, a néném férjénél!

— Jaj! Hisz az egy rémes ember! Mikor három év előtt itt fent járt nálunk, az összes perzsáimat tönkretette. A hamut mindig rájuk szórta.

— Hátha még a gyerekeit ismernéd. Azok csak a fesztelen legények!

— Köszönöm szépen, nem kérek belőlük.

— No, no, azért nem kell megijedni. Nem eszik a levest olyan forrón, a hogy főzik. Lemegyünk, és vége! Úgyis már öt esztendeje megigérttem nekik.

— De a gyerek most hurutos.

— Annál jobb lesz neki a levegőváltás.

Porozslainé megadással sóhajtott. Nem látta még ilyen energikusnak az urát. És másnap bepakkolta a kis Kálmánt mindenféle meleg ruhába. Trikóba bujtatta, téli ruhát adott rá s még a nyakát is meleg kendővel csavarta körül. Pedig tavasz volt, kora tavasz és a vonat mentén a földeken már kikandikáltak a zöldfejú füvek. A nap pedig esőkökat hintett a rögök zugaiba, a völgyek rejtekeibe. Vidám sugáresőkök halk zenéje áradt szét a levegőben s a kis Kálmán bámész, nagy szemmel nézte a

barnahátú óriási hegyeket, a melyek tetején még itt-ott csillogott a hó, de lent a lábukat már világos sárgázóld habfodrok csókolták.

— Apuka, apuka, milyen jó volna meghemperegni ott azon a zölden, ni! — kiáltotta elragadtatva a gyerek.

Az anya a gondolatra is elszörnyedt:

— Jaj, legurulnál és megsértenéd a kis lábacskaidat! Mire Porozslai értelmetlenül dünnyögte:

— Édes fiam, az első horzsolásért, a mely a lábodon lesz, akkora aranyat adok, a mekkora csak befödi a horzsolást. Minél nagyobb a seb, annál nagyobb az arany!

— De az Istenért, miféle bolondokat beszélsz! — riadt fel az asszony.

Porozslai furesán mosolygott és nem felelt.

II.

— Hohó! Hahó! Kálmán! A kis Kálmán!

Mint egy mezőre szabadult viczánkóló csikó-sereg, úgy tört, rohant, rugtatott neki a sápadt pesti pajtásnak a sógor gyerekesapata.

Porozslainé ijedezve sikoltzott:

— De gyerekek! Jaj, az Istenért, megijesztitek a Kálmuczit!

A kis vadóc Timár-gyerekek azonban nem hederítettek

mintha a víz felszíne habbal volna borítva, de ugyanakkor a pisztrángok tömve vannak Tendipes- és Tanytarsus-bábokkal. Mindeme körülmények szemben a természetes tavakkal arra engednek következtetni, hogy a Tendipesek tömeggyarapodása a völgyzáróknál nagyobb. A völgyzárók produktivitására (termelőképességére) nézve egy másik előny az, hogy a völgyzáróban mindig új, el nem használt, levegődús vízrétegek jutnak a mederfenékekkel összeköttetésbe és szolgálnak javára a talajnak és a talaj lakóinak.

Megemlíthetjük azt is, hogy sokaknak az az aggodalma, hogy a hideg víz iránt igényes pisztrángfélék meleg nyarak és nyári alacsony vízállás mellett nem lesznek képesek a víz nagy felmelegedését kibírni, nem bizonyult alaposnak. Így pl. az 1907. év száraz őszen, a midón a Vertevölgyzáró vize 23.65 méter vízszínről 8.25-re elapadt, nemcsak a pisztráng, de a kényes semlingfélék is minden baj nélkül kibírták.

Tárgyunkra vonatkozólag megemlíthető még két kevésbé fontos körülmény: 1. Olyan esetben, a midón a tápláló víz az időnként nagymennyiségű oldatlan anyagokat természetes vagy mesterséges előmeder hiányában magában a völgyzáróban rakja le (régie és kisebb völgyzárók), a hordalékban, illetve az iszapban hasonló gazdag szerves világot tapasztalhatunk akár a természetes tavakban. 2. A völgyzárók rendszeren az erdőben vagy az erdő közelében épülvén, ha az erdő faállománya nem túlságos sűrű, ha vízerekéspatakok szelik át, a nyári meleg hónapokban rendszerint dús rovarélet fejlődik ki; e rovarvilág egyedeiből, a mely folyton mozog és a víz színe felett repked, olykor bőséges táplálék jut a pisztrángféléknek.

A végzett s itt leírt megfigyelésekből tehát egyáltalában nem következik az, hogy a völgyzárók csekélyebb halhúshozamának, illetve halzsákmányának a völgyzárók hal-táplálékban való szegénysége volna az oka.

A csekély eredménynek nem élettani, hanem technikai oka van. Biológiai (élettani) oka volna annak akkor, ha a tenyésztendő halfajt rosszul választanánk meg, vagy ha nem megfelelő számú halanyaggal népesítenénk. Ez a két ok a németországi völgyzáróknál nem fordul elő, mert tekintetben több évi tapasztalat, kipróbálás áll rendelkezésre, túlnépesítve a völgyzárók ninesenek, mert valamennyi kifogott hal jól fejlett. Ezzel szemben tény az, hogy ha valamely völgyzárónál sikerült a halászás (fogás) módján javítani, akkor ez a tökéletesítés az eredményt is mindig megjavította és így megállapítható, hogy a völgyzárók halászatának csekély eredményét a lehalászás nehézségei okozzák.

A németországi hírneves halászati szakemberek közül többen, így Eberts titkos kormánytanácsos is többször hangoztatta, hogy völgyzáróknál a halászati üzem legfontosabb szabálya az, hogy minden értékesíthető, kártékony (idős) halat ki kell fogni és megfelelő mennyiségű halanyag behelyezésével a népesítésről gondoskodni. Hiba 1kg.-on felüli pisztrángot megtűrni, sőt, ha lehetséges, az $\frac{1}{6}$ — $\frac{1}{8}$ kg. súlylyal bírót már ki kell fogni, egyrészt mert ilyen súly mellett értékesíthetők azok legjobban, másrészt mert az ilyen példányok az ivadékban még nagy károkat nem okoznak. Ebből következik egy második szabály, t. i. az, hogy a völgyzárókat alaposan (intensive) halászjuk le.

Csakhogy éppen az a legfontosabb kérdés, hogy a hal-

a figyelmeztetésre. Körülbajzották a kis Kálmánt és ragadták magukkal.

Poroszlainé nyugtalanul nézett utánuk és gyámoltalanul kérdezte meg a sógorasszonyától:

— Nem esinálnak valami rosszat?

Timárné nevetett:

— Ugyan lelkem, már hogy kérdezhatsz ilyet? Persze, hogy esinálnak. Csak nem képzeled, hogy ennyi fiú együtt maradhat esintalankodás nélkül?

És Timárné büszkén nézett a fiaira, a kik négyen voltak.

Poroszlainé halálos aggodalommal vonult be a sógorék vendégszerető házába.

Kényes, finyás, finom kis asszonyka volt s csak az úti toillette-jének átcserelése stilszerű házipongyolába el-tartott jó egy óra hosszat. A vendégszoba ablakai az udvarra nyíltak. Mialatt Poroszlainé öltözködött, az udvarról behallatszott a gyerekek veréblármája. Nagy játék folyhatott ott. A Timár-fiúk úgy ordítottak, mint a Behemótok. Poroszlainé idegesen jegyezte meg a férjének:

— No, ezek sem maradhatnának meg Pesten. Adna nekik a házmester!

— Elég baj! — dünnyögte a férfi.

Egyszerre csak Poroszlainé felhígyelt.

— Mi? Mi az? Nem hallod? — kérdezte csodálkozva a férjétől.

Poroszlai hallgatózott. A Timár-gyerekek lármájába időnként egy-egy vékonyka, erőtlén, de diadalmas hang vegyült.

— Ez Kálmuezi! — mondta Poroszlainé izgatottan. — Nézz ki, mért kiabál a lelkem? Talán valami baja van?

— Ugyan! Nincs annak semmi baja. Csak belemelegedett a játékba. Hallgasd csak, mit kiabál?

Poroszlainé megállt a mosakodásban.

— Nem hallom.

— Várj csak, mindjárt kezd. Hohó! Hisz ez nagy-szerűen megy. Tudod, mit kiabált a kis betyár ebben a minutumban? Ezt ni: «Hé, a teremfáját!»

— Mit? — hüledezett Poroszlainé.

A férfi nevetett:

— Káromkodott a kis öreg. Úgy látom, kocsist játszanak. Csakugyan. Innen, az ablakból látszik is. A Timár-gyerekek beültették Kálmánt egy kis szekérbe s ők négyen húzzák az alkotmányt. Kálmán a kocsis. És hogy hajkurássza a lovait. Most meg megint lármázik a kis öreg. Hallod? «Hé! Gyü! Te pejko! Vigyázz, mert úgy oda-suhintók a derekad alá, hogy belégebbedsz. Te dög!»

— Jaj! — sikoltott fel Poroszlainé rémulten. — Egészen elrontják ezt a drága gyermeket azok a nevetlen suhanczok.

állomány gazdasági szempontból helyes szabályozásának szem előtt tartásával mi módon történjek a lehalasztás?

Eddig a völgyzárókban leginkább eresztőhálóval, varrással és ritkán húzóhálóval (gyalom) halasztak s hogy a lehalasztás nem volt alapos (intenzív), mutatja az, hogy igen sok 1 kg.-on felüli pisztrángot fogtak ki. A völgyzárók halászati üzemenek tökéletesítésére eddig ajánlott javaslatok két csoportba sorozhatók: a) a melyek a lehalasztás megkönnyítésére vonatkoznak, b) a melyek általános természetűek.

(Folyt. köv.)

A dermoplastikáról.

Irta: W. E.

Az állattani múzeumok látogatói közt kevesen vannak, a kik az állat «kitömés» lényegének mindenre terjedő magyarázatát adni tudnák; magában véve a kitömés, olyan egyszerű hangzású szó, hogy mindenki önkéntelenül is a szemére, kőczra stb. gondol, mely némely szertárnak túlzásúft polczaira az állatoknak valóságos torzítását állította.

Az állatok egyszerű kitömését ma már a művészi színvonalon álló s a szobrászattal rokon, úgynevezett «dermoplastika» (képzőműtét) váltotta fel, mely az állattannak egyúttal egyik igen fontos segédtudománya.

Míg azelőtt a természetbuvárok messze idegenben, trópusi földrészekén nagy gonddal, nehéz munkával összegyűjtögetett és viszontagságosan hazaszállított állati preparátumait — tisztelet a kevés kivételnek — minden

természettudományi hozzáértés és művészi ízlés híján iparkodtak élethíven feldolgozni, addig ma az állatok kitömése olyan valódi művészt követel, a kinek nemesak plastikai érzéke van, hanem aki anatómiai (boneztani) tudása mellett, élesszemű természetmegfigyelő is.

A czél ugyanis az, hogy a kikészítendő állat minden részében a valóságot állítsa elénk. Ehhez pedig az állat életmódjának és eszelekvéseinek beható ismerete szükséges.

Az elavult kitömési módszernél a külső forma számára a bőr szolgáltatja az alapot s a siker többé-kevésbé a bőr alkalmazkodási képességétől függött.

A dermoplasta ellenben csak a teljesen befejezett plastikai kiképzés után húzza fel a modellre a kikészített állati bőrt, úgy hogy minden fontosabb izomesoport, bőrráncz, ér stb. mintegy megelevenülve kerüljön a szemlélő elé. A hulla pontos méretei után készült *modell* útján érhető el az élő állat hú másolata.

A dermoplastika nem egyszerre született, hanem fokozatosan fejlődött mai színvonalára.

Az állati bőrnek kőczezal vagy szénával való kitömési módját eleintén azzal kezdték helyettesíteni, hogy különösen emlősöknél szalmamodelleket alkalmaztak, madaraknál, hullóknél és halaknál pedig szilárd anyagokat használtak.

A szalmamodell úgy készült, hogy négy vasrudra fából faragott vagy drótból formált állványt alkalmaztak, a melyet az állat alakjához képest különböző szalma- vagy szénaréteggel varrtak, vagy göngyöltek be. A négy gerinc-támasztó rudat a végtagok alakjára formázták és erre az alkotmányra erősítették azután vagy az eredeti-, vagy fából,

— Zsupsz! — kiáltott fel most hirtelen Poroszlai meglegedett nevetéssel.

— Mi? Mi történt? — ijedt fel az asszony ismét.

— Kifordították Kálmánt a földre!

Poroszlainé úgy a hogy volt, félig levetkőzve, majd-hogy kifutott az udvarra. De nem volt ideje a nagyobb rémületre, mert az ajtón egészen kipirult arczeal, lázasan csillogó szemmel befutott a kis Kálmán. A kabátja a nyakán ki volt gombolva, a fejről hiányzott a kalap s a térdén ki volt szakadva a nadrágja.

— Apám! Apám! — kiáltotta a gyerek diadalmasan. — Aranyat! Aranyat! Horzsolás van a térdemen. Ekkora ni!

III.

Poroszlainé este, titokban, mikor a férje nem látta, vizes borogatást tett az alvó fia horzsolásos térdére. Éjjel pedig álmából gyakran felriadt: úgy rémlett, mintha a kis falusi Behemótok éktelen zsváját és a szegény, finom kis fia segélykiáltásait hallaná. Hanem a mikor meggyőződött róla, hogy a fia nyugodtan alszik ágyában, mégis lecsillapodott. De ez a nyugalma se tartott sokáig. Hajnal felé felébredt és rémülten kérdezte önmagától:

— Mi az, hogy Kálmuczi olyan csendes? Eddig éjjel körül mindig felébredt és nyáfogott egy ideig, a míg álomba ringatták. Csak nincs valami komoly baja?

Poroszlainé felugrott ágyából és remegő aggodalommal nézte meg a fiát. A drága jószág úgy aludt, mint a tej. Poroszlainé még a fület is ráhajtotta, hogy megfigyelje a lélegzését. Mélyen, egészségesen szuszogott. De Poroszlainét ez talán még jobban nyugtalanította. Valami nincs rendjén. Bizonyos, hogy láz dolgozik a szegénykében s ez erőtlentette el annyira, hogy nem tud felébredni. Dobogó szívvel kezdte rázogatni, a mire a gyerek kényelmetlenül izgett-mozgott, dűnyögött, mormogott s egyszer csak, a nélkül, hogy szemét kinyitotta volna, haragosan döngte:

— Andris, pofonütlek!

Az alvó kis betyár azt álmodhatta, hogy az egyik Timár-gyerek cibálgatja.

Poroszlainé erre megesókolta a harezias álomszuszek kezét és visszafeküdt ágyába.

Másnap reggel Poroszlainé későn ébredt föl. Egyáltalán későn szokott felkelni s rendszeren a fél délelőttöt az ágyában töltötte. A fiát is vele együtt szokták fölkelteni.

Most is első pillantása a gyerek ágyára esett. A vánkók fehér, puha fészke azonban üres volt. Poroszlainé megdöbbenve csöngtetett ki:

— Hol van az úrfi? — kérdezte izgatottan a belépő paraszteselédktől.

— A kertben.

— Mit csinál?

esetleg turfából kiképzett koponyát; az egészet bevonták egy réteg modellagyaggal, a melyen a részleteket kidolgozták s erre húzták fel a preparált bőrt.

Ezeknek a modelleknek az volt a hátrányuk, hogy nem voltak elég szilárdak s ezért tartósságuk sem volt nagy.

Igy jöttek rá azután a famodellek alkalmazására, a melyek részint állványszerűen, részint teljesen tömören készültek. A famodellek már a tehetséges preparator számára lehetővé tették az állatok domborulatainak legmesszebbmenő kidolgozását és így tartósságuk mellett a plastika is érvényesülhetett. Ez az eljárás azonban olyan sok időt vett igénybe, hogy csupán nagyobb állatoknál volt alkalmazható.

A legtöbb európai és amerikai kitűnő műhelyben és muzeumban a nagyobb méretű emlősök modelljeinek elkészítésénél a szalmát, szénát, agyagot részben különféle modellanyagokkal pótolják és iskolázott szakemberek versenyeznek, hogy az állattani gyűjteményeket úgy egyes műrecekkel, mint értékes csoportművekkel gazdagítsák.

A kiváló mesterek száma nem nagy; ezeket is muzeumok és világhírű főiskolák tartják lefoglalva.

Igy a leipzig-i egyetem büszkélkedhet azzal, hogy állattani muzeumán 1907 óta a dermoplastika egyik nagymestere, a hollandus származású *Ter Meer* működik.

Ter Meer hosszas kísérletezés után olyan gyúrható anyagot állított össze gipsz, tözegtörmelék, csiriz és víz keverékéből, a mely — ellentétben az agyaggal — száraz állapotban nem töredezik; keménysége azonban a fenyőfáéval egyenlő; ez utóbbi sajátysága már azért is fontos,

mivel lehetővé teszi az állati bőrnek a modellre való rásegezését is.

A dermoplasta mindenekelőtt kis modellt készít a gyúrnából. Ez képezi munkájának úgyszólván alapkövét. Ezen a kis modellen kifejezésre jut a különböző emlős egymástól elütő testalkata és jellegzetes állása.

A kis modell elkészítésére igen nagy gondot fordít a művész. Az állati hulla méretei és az izomesoportokról készült öntvények, valamint rajzok, fényképek, az állati esontváz valódi állása, az izmok formája (feszült és lazkodt állapotban) s az egyes tagméretek kontúrja stb. mind-megannyi fontos részlet, melyeket nem téveszt szem elől.

A kis modell után készül azután egy természetes nagyságú sematikus rajz, melyről a nagy modell számára a belső vázat szerkeszti meg.

A belső vázat az állatpreparator egy a törzs alakjának megfelelő deszkából készíti; erre erősíti a végtagok alakjára görbített négy vasrudat, a melyek alsó végeit egy talapzatra rögzíti; két, a nyakhossznak megfelelő rúd tartja a törzshöz erősített fejelet. A vázat még bizonyos számú drótív egészíti ki s ezt azután goromba vászonba öltözteti. Erre a vászonfelületre jön a modellmassza vékony rétege.

A munka művészi része csak most veszi kezdetét. A modellrétegen dolgozza ki a művész előbb csak nagy vonásokban a felszínen levő izomzatokat és az azokból kilépő skeletrészeket, a fejnek részleteit, a nyakcsigolyákon alávonuló tartozékokat, a vállperez emeltyűit, a fej, nyak, valamint az első végtagok mozgatására szolgáló izmokat, a mellkas és has lapos izomrétegeit, az ágyék-

— Lövöldöz a rigókra!

— Jesszusom! Puskát adtak a kezébe?

A paraszteselédke furesa nevetésre vonta a száját:

— Csak esuzli az, tekintetes asszony! Gumipuska!

Követ tesznek bele, oszt' zzzrm! Úgy megtalálja a rigó szárnyát, hogy egyenesen az ember ölébe esik. Már lőtt is egyet az urficska. El is fogja vinni Pestre. A tekintetes úr mondta, hogy kaliezkát csináltat néki.

Poroszlainénak főni kezdett a feje:

— Küldd be azonnal a tekintetes urat!

Poroszlai csillogó szemmel állított be. Az asszony ráfivalt:

— Mit csinálsz te szerencsétlen ember, meg akarod ölni a fiadat?

Poroszlai nevetett:

— Csak bízd rám, pompásan halad a gyerek. Az imént a palánkról szedtem le.

— Jaj, ez valami új meglepetés.

— Persze. Új annak, a ki nem próbálta. A kis hunezut felmászott egy három méter magas palánkra, hogy onnan vegye célba a szomszéd libáit.

— Jesszusom! Ha leesett volna?

— No, né! A libákat nem is sajnálod?

— Ugyan, hagyj békét az izetlen tréfáiddal. Hol van most az a gyerek?

— Mit tudom én? Mikor behivattál, ép a kukoricza-

kasba bujt. Azóta talán fölmászott valamelyik szilvafára és eszi az éretlen szilvát, vagy fönt van a szénapadláson és a szénalehányón bukfenezetik lefelé, vagy verébfiókákat keres a szérű tetején, vagy mit tudom én? Annyi bizonyos, hogy a nadrágja már végig van hasadva s az arczára szép piros vonalakkal vannak ráírva azok az újfajta, gyönyörű élmények, a melyekről csodadolgokat fog mesélni odalaza Pesten a szájtató kis barátainak...

Poroszlainé kapott az utolsó mondaton:

— Pesten? Helyes, azonnal utazzunk vissza Pestre! Nem akarom, hogy tönkretegyétek itt a gyerekeimet. Egészen másként áll a dolog azokkal a kis parasztokkal, a sógorod gyermekeivel. Azok megszokták. De az én fiam, az másféle! Utazzunk! Itt örökös rettegésben élek.

Poroszlai gyöngéden megölelte a feleségét:

— No, no, csak nyugodj meg, édesem. Ezt a dolgot mégis csak bízd rám. A te nevelési és ápolási módszered esődöt mondott, hadd próbáljuk ki az enyémet. Most készülj egy kis kocsizásra. Megnézzük a környéket. Nagyon szép. Csak estére kerülünk vissza.

— És Kálmuczi? Őt nem visszük magunkkal?

— Szó sincs róla. Unná magát. Hadd maradjon a pajtásaival.

Poroszlainé nehéz szívvel egyezett bele az ura programjába. Kocsira ült és elment a kirándulásra.

részeket, a medence kötegeit és a hátsó végtagokat izmaival és maival stb. stb.

Mindezeket boncztoni tudással és művészi remekeléssel faragja ki a félig szikkadt rétegben.

A kész modellre, a melyet előzőleg a nedvesség elszigetelése céljából takaró olajfestékkel és vastag enyvréteggel von be, illeszti azután a vízben jól kiöblögetett és belső részén arzénszappannal bőven megecsesített állati bőrt, a melyet a hasfelőli, a végtagokon pedig a belső részen összevarr.

Néhány száz gombostű segítségével tökéletesbíti azután a bőr teljes ráfekvését a modellre.

Az így kikészített állat mérsékelt hőfokú helyiségbe kerül, a hol a fokozatosan szikkadó bőr az enyv tapadása folytán teljesen a modellre simul. Száradás után az orr, az ajkak és a szemek tájéka olajfestékkel kiszíneztetnek, mire a preparatum teljesen készen van.

Nagy nehézségekkel kell a dermoplastának megküzdenni, a mikor például egy exotikus állatnak némelykor igen tökéletlenül preparált bőrét kell kitömnie. Ilyenkor nemcsak méretek nélkül áll, hanem csupán a deszkalaposságú bőr az, a melyből produkálnia kell. Ilyen esetekben élő állatokról vett fényképfelvételek, muzeumok már kész példányai s mindenekfelett mesteri gyakorlat segítik ki.

A dermoplastikának egy nem kevésbé fontos ágazata az állatsoportok helyes összeállítása.

A legtöbb muzeum helyszűke miatt mesterséges cserjék, fák, sziklák stb. befogadására nem rendezkedhetik be, holott az ilyen csoportok helyes összeállításban az állat életmódjába is tanulságos betekintést nyújtanak.

A czédrusfa.

A czédrus vagy «nőnemű acajou» (*Cedrela odorata* L.) az Antillákon, Mexikóban és Közép-Amerikában még nagy mennyiségekben fordul elő, mindazonáltal a főként szivarláda- és butorkészítéshez használt fája iránt megnyilvánuló kereslet állandó növekvése időszerűvé teszi, hogy tenyésztése biztosításának módjairól gondoskodjunk. Az acajoutól (hűnnemű acajoutól) eltérően — amelylyel rokon és gyakran együtt található — 750 m tengerszintfeletti magasságon túl már nem tenyészik, szereti a folyóvölgyeket és az agyagos vasas talajt.

Elegyetlen állományokban 24—28 m magasságot érhet el 0.9—1.8 m átmérőjű és 4—6 m magasságú törzsszel; normális fának minősíthető az olyan, a melyik 24—27 m magas, lent mérve 0.9—1.2 m átmérőjű, az ilyennek törzse 7 m³ fát adhat, rendszeren azonban már a 0.6 m átmérőjű fákat a vágáshoz éretteknek tekintik. 1 m³ fa sulya nyers állapotban 750 kg-ig megy fel, száraz állapotban 440—500 kg.

A czédrusok növekvése a mexikói Chiapas állam egyik ültetvényében eszközölt megfigyelések szerint a 18 hónapos fácskánál 29 cm kerület, 305 cm magasság, a 28 hónapos fácskánál 39 cm kerület, 485 cm magasság volt, vagyis a növekvés 10 hónap alatt kerületben 10 cm, magasságban 180 cm, a 4 éves fácskánál kerületben 56 cm, az 5 éves fácskánál kerületben 74 cm, vagyis egy év alatt a növekvés kerületben 18 cm volt.

Egyes, egyformán 23 éves fáknál a kerületben 185—310 cm, a magasságban 670—975 cm közti határok voltak

Csak alkonyat táján kerültek vissza. Poroszlainének első kérdése volt a fia.

— A hátulsó udvarban játszanak! — felelte a paraszteselédke. — Oláh gyerekek is vannak köztük. Háborút játszanak.

Poroszlainé az ura kíséretében a hátulsó udvar felé tartott. Már messziről nagy zsvivaj kavargott feléjük.

— Ne hagyj magad! Szorítsd! Vigyázz! Rajta! Rajta! — hangzott fel vegyesen magyarul és oláhuul is éles és izgatott gyermekhangokon.

Poroszlainé megriadva állott meg a kis udvar előtt. Bent, a kövekkel kivert, poros földön két gyerek hempergett egymáson. Birkóztak. Egymás torkát szorongatták, a fejüket egymásnak szegték, a lábaikkal összeakaszkodtak. Egyszer egyik volt felül, másszor másik. A többi gyerek csillogó szemmel, izgatottan állta körül a birkózókat és lelkes kiáltásokkal biztatta őket. Egy oláh és egy magyar gyerek birkózott és ehhez képest szóltak a biztatások is, hol oláhuul, hol magyarul.

Poroszlainének elállt a szive verése. A magyar gyerek a kis Kálmuezi volt.

Ijedtében hozzá akart rohanni, de az ura hirtelen visszarántotta.

— Ne bánts, hagyj őket! — mondta Poroszlai valami furesa örömmel.

— De hát ez már sok!

— Ugyan! Úgyis mindjárt vége lesz. Már nagyon fáradtak. Valamelyik győzni fog.

A két gyerek csakugyan erősen lihegett. Úgy gyúrták, szorongatták egymást, mintha egy élet üdvössége függött volna attól.

Azonban már lassabban mozogtak a karjaik, időnként meg-megpihentek s végre be is fejeződött a párbaj. Az oláh gyerek feladta a küzdelmet, kimerülten bocsátotta el az ellenfelét, a ki rátérdelt a mellére és nehezen szuszogva, de diadalmasan mondta:

— Csak azért! Mert a miért én pesti gyerek vagyok, azért megmutatom!

Poroszlainé nem tudta, mi történt vele, de egyszerre másképp látott mindent. Szeretett volna odaszaladni, hogy ölébe kapja és megcsókolja a fiát. De aztán okosabbnak vélte, ha szép csendesen, észrevétlenül visszahúzódik és nem vesz tudomást semmiről. Ez az igazi gyermekélet, a melybe a nagyoknak még a méltánylása is diszharmoniót vegyítne.

Hanem este a vaesoránál, a mikor a fia olyan étvágygyal és annyit evett, mint ő és az ura ketten együttvéve, és a gyerek arcán ott látott ragyogni valami szokatlan, új csillogást, valami játékos, tiszta pirosságot, boldogan mondta az urának:

— Mit szólsz ehhez a kis paraszthoz?

megállapíthatók, nagyjából a vékonyabb fák a magasabbak. 300 felbecsült törzs 25,850 frank piaczi értéket képvisel.

Ezek az adatok a fa növekvésének és értékének gazdasági szempontból előnyös alakulását egyaránt bizonyítják.

Gazdasági tanácsadó.

A bükkmakk, vadgesztenye és akáczlomb mint baromfi-eleséggé.

A jelenlegi rendkívüli viszonyok között fontos a baromfi-tenyésztőre, ha állatkáit legalább részben olesóbb, de azért tápdús eleséggel képes ellátni, mert minden tenyésztőnek az kell, hogy legyen most a jelszava: «minél olesóbb legyen a baromfieléség»; mert a mennyivel kevesebbe kerül a szárnyasok takarmányozása, annyival nagyobb a haszon és a tiszta jövedelem. Azonban nem éppen egyszerű dolog olesó, tápdús, jó és könnyen emészthető baromfieléségre szert tenni. Igaz, hogy jó és olesó baromfieléséget szolgáltatnak a konyhai hulladékok és ehhez hasonló más maradékok is, csak hogy ezeknek felhasználható anyaga sokkal kevesebb, mintsem az csak részben is, egy közepes tenyésztés részére elegendő. Így a tenyésztőknek más utat és módot is meg kell ragadniok, hogy olesó baromfieléséghez juthassanak, ezt pedig főleg az erdészeti alkalmazottak azáltal érhetik el a legkönnyebben, ha a bükkmakkot, vadgesztenyét és az akáczlombot erre a célra felhasználják. Különösen az olyan tenyésztők, mint a milyenek e lap t. olvasói, kiknek foglalkozásuknál fogva állományuk sok esetben közel fekszik bükkerdőségekhez, makkot könnyen és elég olesón lesznek képesek beszerezni, éppen úgy az akácza lombját és a vadgesztenyét is, ha viszont ilyen fák is vannak lakóhelyükhöz közel. Ilyen vidékeken mindkét gyümölcs és az akáczlombja jóformán csak annyiba fog kerülni, a mi annak összeszedésére szükséges gyerekek vagy elaggott munkások napibérére fordítatik.

A bükkmakk, vadgesztenye és az akáczlombja azonban nyersen, úgy a mint az össze lesz szedve, a baromfiának eleségre még nem nyújtható; ezeket erre a célra előbb elő kell készíteni, a mi úgy történik, hogy a bükkmakkot és a vadgesztenyét közönséges kenyérsütő kemencékben megsütjük és azután megdaráljuk vagy durván megőröljük. A mi e két gyümölcs tápértékét illeti, elég, ha megemlítjük, hogy a bükkmakk a legjobb sertéshízaló takarmányt szolgáltatja, úgy hogy régebben, a mikor még külterjesebben gazdálkodtak, a sertéseket jóformán csakis makkoltatással hizlatták fel. A vadgesztenye főleg bő keményítőtartalmánál fogva szeszfőzésre is alkalmas és jóformán csak azért nem főznek meg a mostani világháborúban sem belőle szeszt, mert sehol sem tenyésztik oly számottevő mennyiségben, hogy érdemes lenne belőle szeszt főzni; továbbá kemény héjánál fogva kissé körülményes is lenne abból alkoholt előállítani. Az akáczlomb tudvalevőleg éppen úgy mint a lóhere és lucerna a pillangósvirágú növények osztályába tartozik,

emlékfogva lombja igen jó zöldeléséget szolgáltat a baromfi részére is. Mivel az akáczlombot a lombot tüskéi miatt körülményes leszedni, ezért ajánljuk, hogy a tenyésztők várják be az első fagyot és akkor szedessék fel az akáczlombot a földről, mert tudvalevőleg az akáczlomb mint legkésőbb lombosodó fa, leveleit egészen a fagyok heálltáig megtartja és amint annak lombját a dér megcsípi, arról a levelek azonnal lehullanak. Ha már most ilyen lombbal rendelkezünk, akkor friss állapotban egészében is etethetjük, azonban száraz állapotban morzsoljuk össze kezünk között és keverjük a baromfiak lágyelege közé. Úgy a bükkmakk, mint a vadgesztenye és akáczlomb megfelelően előkészítve, nem utolsó helyen álló baromfieléséget szolgáltat különösen akkor, ha tekintetbe vesszük még azt is, hogy a baromfi épen úgy, mint más omnivora (mindenevő) állat nagy előszeretettel fogyasztja el a különféle gyümölcs és zöldeléségeket is. Hiszen az magától is értendő, hogy a baromfi szintén megköveteli a változatos étrendet; a gyümölcsfélék és főleg a zöldség nemesak változást hoz, hanem a baromfi emésztését is elősegíti.

A vadgesztenye nagy esersav, a bükkmakk pedig fagin tartalmánál fogva csak mérsékelt mennyiségben adható a baromfiának, mert ellenkező esetben azok igen könnyen esersav, illetve fagin mérgezést kaphatnak és ebben el is pusztulhatnak. Az adagolás mennyiségére nézve 10 db tyúkra naponként legfeljebb 1/2 kg vadgesztenye vagy bükkmakk eleséget számíthatunk; ilyen alakban úgy a vadgesztenye mint a bükkmakk igen jó hatást fog a tyúkok tojásképeségére gyakorolni.

Nem tudjuk eléggé ajánlani ezt a két gyümölcsöt és az akáczlombot mint baromfi-póteleseget, olyan tenyésztőinknek, mint t. olvasóink, a kik abban a helyzetben vannak, hogy azokat könnyen és olesón összeszedhetik.

Bászeli Elek.

A kecske mint tejelő állat. Egy jó fajtájú és elsőrangú kecske, tejelési időszakának kezdetén naponta 2—3 liter tejet ad. Vannak egyes kecskék, a melyek naponta 4—5 sőt több liter tejet is adnak, ezek azonban kivételek. A napi tejtermelés idővel mindinkább kevesebb lesz. De azért egy ilyen kecskét, ha jól ápoljuk és jól tápláljuk 9—10 hónapig is lehet mint tejelő állatot használni. Később, mikor a kecske tejhozama már 1 literre csökkent, ajánlatos újabb tejelő állatot beszerezni.

A kecsketej kellemetlen szaga és íze csaknem mindig a tisztátalan istállóra, vagy magának a kecskének a tisztátalanságára vezethető vissza. Tisztán tartott kecskék, a melyeknek szellős, világos és száraz istállójuk van, igen ritka kivétellel mindig teljesen kifogástalan, szagtalan és ízletes tejet adnak, a mi éppen úgy mint a tehéntej, bármilyen célra felhasználható.

Télen a tejelő kecske takarmány szükséglete naponta 2—2.5 kgr. széna, 1—1.5 kgr. takarmányrépa, vagy sárgarépa, a mi azonban konyhahulladék által is pótolható és 0.5 kgr. erőtakarmány, a mi szükségből főtt burgonyával és kevés sóval kevert lóheréből állhat. A kecske szereti a változatos eleséget s azért nagyon hálás, ha néha

káposztalevelet, kenyérhéjat, burgonyahéjat stb. adunk neki. Italul csak tiszta, télen kissé megmelegített vizet adjunk. A konyhából kikerülő mosogatóvíz, a melyet sokan a kecskének adnak ital gyanánt, határozottan árt s gyakran emésztési zavarokat idéz elő. A kecskét ellés után, eleintén naponta háromszor fejjük és pedig reggel, délben és este, később, mikor a tej már kevesebb csak reggel és este, végül pedig csak naponta egyszer, még pedig este.

Szappanfőzés. Különösen a mostani időkben, a mikor az élet fenntartásához szükséges anyagok és háztartási cikkek ára óriási mértékben felszökött s egyebek közt szappanban is nagy a hiány, rá kívánunk mutatni arra, hogy kivált falusi háztartásokban igen jó szappant lehet házilag készíteni s azt igen jó áron lehet értékesíteni is.

Szappanfőzéshez mindenféle zsiradékot, régi, elromlott gépolajat, sőt még a piszkos olajat is, a gépekről lefolyó megsűrűsödött olajat, továbbá mindenféle háziállattól származó és táplálkozásra nem, vagy kevésbé alkalmas zsiradékot, továbbá vadak zsirját, minő a szarvasfaggyú, a borznak a hája, sőt a borznak zsírral benőtt bele, továbbá faggyúhulladékot, tőpörtőt, bőrkét, sonkacsontot és egyéb avas zsiradékot fel lehet használni a következő eljárások szerint :

1. 5 kgr borzhájhoz veszünk 2 kgr lúgkővet és 10 liter vizet,

2. 5 kgr faggyúhoz, szarvasfaggyúhoz, olajhoz, vagy zsírhoz 2-5 kgr. lúgkővet és 10 liter vizet.

3. 5 kgr. összegyűjtött zsiradékhoz, minő a bórke, faggyúhulladék, csontok, kell $1\frac{5}{8}$ kgr lúgkő és 10 liter víz. Este egy nagy fazékba belerakjuk a zsiradékot és a fentiek szerint ennek megfelelő mennyiségű lúgkővet és vizet, s kissé felmelegítjük. Másnap reggel a fazekat tűzre állítjuk és lassú tűznél folytonos keverés mellett, hogy az anyag ki ne fusson, két óra hosszat főzzük. Ha a zsiradék már teljesen felolvadt, akkor a hány fél kilogramm lúgkővet használtunk, annyiszor 100 gramm sőt teszünk a főzetbe és újból jól felforraljuk. A só elválasztja a szappant a lúgtól. Annak megállapítására, hogy a szappan a lúgtól elvált-e, hüvelykujjunk körmét mártjuk be a szappanba ; ha az újra tapadó szappan megkeményedik és nem látszik rajta lúg, akkor a szappan már jó, ellenkező esetben még egy kis sőt kell beletenni. Ezután a szappant szitán átszűrve, kilyuggatott fenekű és oldalú sűrű szövésű nedves ruhával beterített ládikába öntjük, a hol az 24 óra alatt eléggé megkeményedik arra, hogy vékony spárgával vagy vékony sárgarézsodronnyal tetszésszerű darabokra felvágassuk. A ládika fenekét és oldalait azért kell kilyukasztani, hogy a lyukakon keresztül a felesleges víz és lúg kifolyhasson. A feldarabolt szappant szárítás céljából szalmára rakjuk.

A megmaradt lúgból kenőszappant készíthetünk, de akkor még faggyút vagy olajat és lúgkővet kell hozzáadni. Veszünk 1 kgr faggyút, vagy olajat, 0-5 kgr marónátront (drogériában kapható) és 4 liter lúgot és ezt két és fél óráig addig főzzük, a míg jól összekeveredett ; azután még egy kevés lúgot öntünk hozzá és még

fél óráig főzzük. Ennek a masszának úgy kell kinézni, mint a világos, átlátszó enyvnek.

Lehet a szappanfőzés után visszamaradt lúgból suroláshoz való kemény szappant is készíteni, a következő módon : 5 liter lúghoz veszünk 0.5 kgr. lúgkővet, 0.5 kgr faggyút, vagy olajat és 0-5 kgr gyantát ; ezt három óra hosszat főzzük, azután $\frac{1}{8}$ kgr sőt keverünk bele s újból addig főzzük, míg a szappan a lúgtól elválk. Ekkor a szappant leszedjük.

Különfélék.

Könyvismertetés. Hézagpótló munkát adott ki a napokban az Országos Erdészeti Egyesület «*Táblák: álló fák és faállományok fatömegének meghatározására*» czímen. Ezeket a táblákat a Németbirodalom és Ausztria erdészeti kísérleti állomásainak munkálatai alapján dr. Grundner F. főerdőmester és dr. Schwappach A. titkos kormánytanácsos, tanár, állították össze s 1906-ban adták ki. A IV. német kiadás nyomán magyar nyelven sajtó alá rendezte és a famagasságmérésre vonatkozó rövid útmutatással ellátta Bund Károly, az Országos Erdészeti Egyesület titkára.

A részletes használati utasítással ellátott mű a bükk, éger, tölgy, erdei fenyő, fekete fenyő, jegenyefenyő, luczfenyő és vörösfenyő álló fák 7 cm.-nél vastagabb és összes fatömegének meghatározására vonatkozó táblázatokat, továbbá luczfenyő, erdei fenyő és jegenyefenyő rudak köbözésére szolgáló adatokat, az elül említett fajok átlagos alakszámait, 1-50 cm. átmérőjű fák körlap adatait és néhány famagasságmérő ismertetését tartalmazza.

A tömegtáblák első sorban arra szolgálnak, hogy álló erdőrészeket (faállományok) fatömegét kényelmesen megállapíthassuk, anélkül, hogy próbafákat kellene dönteni. Lehet azonban a tömegtáblákat egyes álló fák költartalmának megállapítására is használni.

A táblázatok használata tehát azzal az előnnyel bír, hogy feleslegessé teszi a próbafák döntését, a melyek távolfekvő erdőrészekben és szétszórt fekvésük miatt gyakran nem értékesíthetők ; lényegesen apasztja az erdőben végzendő munkát, tehát idő- és munkamegtakarítással jár s jelentékenyen csökkenti a próbafák kiválasztása körül elkövethető lényeges hibákat, tehát a becslések pontosságát emeli.

A 126 oldala terjedő, igen szép kiállítású, vászonba kötött mű az «Országos Erdészeti Egyesület»-nél (Budapest, V., Alkotmány-uteza 6. szám) 6 koronáért kapható. Az Országos Erdészeti Egyesület tagjai és «Az Erdő» előfizetői részére ára : 4 K 50 fill. Bérmentesítésre 50 fillér küldendő.

Erdőgazdasági érdekből engedélyezett fölmentések meghosszabbítása. Báró Hazai Samu honvédelmi miniszter elrendelte, hogy tekintettel az erdőgazdasági üzem fenntartásához fűződő rendkívül fontos gazdasági és katonai érdekekre : a tűzifa, bányafa, talpfa, ezellulozefa, faszén, mű- és haszonfa termelésénél és ezek szállításánál, vala-

mint gőzfűrészeknél és tűzifa nagyvágóknál, továbbá erdészeti építkezéseknél alkalmazott, a honvédelmi vagy hadügyminiszterium, továbbá a honvédkerületi és katonai (hadtest-) parancsnokság által meghatározott időre felmentett erdőgazdasági munkások, fuvarosok és alkalmazottak, üzemi tisztviselők, munkafelügyelők, gépészeti személyzet az említett faanyagok termelői, kiknek felmentése 1916 október hó elseje és 1917. évi márczius hó 31-ike között lejár, a es. és kir. hadügyminiszterrel egyetértőleg kiadott rendeletével 1917 április hó 1-éig hivatalból felmentetnek, illetve felmentésük eddig az időpontig folytatólag hivatalból meghosszabbítatik. A felmentés hivatalból történt meghosszabbításának eszközlése végett az érdekeltok a járási főszolgabírónál (városi hatóságnál) felmentési lapjukkal azonnal jelentkezni tartoznak.

Beteg vaddisznók. Gömör megyében — s azt hiszem másutt is — a sertésvész éppen úgy megtámadja a vaddisznókat, mint a szelideket. Az utóbbi időben gyakori volt a vaddisznónál a tüdőben talált szőrőféreg és a májban a mételyféreg, de nem ritka a galandféreg sem. Nem régen egy feltűnően sovány kétéves koczát lőttek, melyben mindhárom betegség erősen ki volt fejlődve; galandféreggel úgy telve voltak a belek, hogy kifejtés után mint önálló szerv mozogtak a belek. Már ebben a betegségben elhullott példányokat is találtak, a melyeket, ha társaik felfalnak, a betegséget terjesztik. Felette ajánlatos az elejtett vagy elhullott beteg vaddisznók hulláinak vagy legalább is zsigereinek elégetése. Galandféregben szenvedett állatok húsa — állatorvosi vélemény szerint — emberi táplálkozásra — a zsigerek kivételével — alkalmas. Mindenesetre feltűnő, hogy az említett betegségek leginkább a koczákat támadták meg, míg a kanokat kevésbé.

Pöschl Ferencz.

Szolgálati jubileum. Tauseh Ernő, a panesovai m. kir. erdőgondnokság Vojlovic nevű védkerületének m. kir. erdőőre, október 1-én ünnepelte meg erdőőri szolgálatának 40. évfordulóját. Szolgálatát gróf Csekonies Endre német-esernyai uradalmában kezdte, a hol 15 éven át volt alkalmazva. Innen került állami alkalmazásba s itt 25 éve működik. A jubiléus május 20-án töltötte be 61. életévét s még mindig friss erőben van.

Halálozás. Orosz Antalné, Orosz Antal m. kir. főerdőtanácsosnak, a lipótvári m. kir. főerdőhivatal főnökének felesége, hosszas és súlyos szenvedések után szeptember hó 18-án meghalt.

Ifj. Röhrich Márton joghallgató, vartüzér-hadapródjelölt, Röhrich Márton m. kir. főerdőtanácsos fia, augusztus hó 8-án az olasz harcztéren, a Monte Sankt Michele körül vívott harcokban, kötelessége hű teljesítése közben, életének 23. évében a hazáért hősi halált halt.

Bororánszky György m. kir. erdőmérnökgyakornok a beszterezei m. kir. erdőigazgatóságnál, rövid szenvedés után, életének 25. évében szeptember hó 29-én Óradnán elhunyt.

A legkeményebb fák az orgona, a puszpáng (Buxus), az amerikai vasfa, a Ceylon szigetéről származó ébenfa, a brazilia pockfa (Jacaranda) és a quebracho-fa.

Ezüstrókatenyésztés. Az ezüstróka elnevezést rendszerint a prémkereskedők és a szűsesők használják, a kik annak több változatát különböztetik meg, úgy mint a vörös, ezüst, ezüstszürke, ezüsfekete és fekete rókát. A vörösróka és az ezüstróka keresztezéséből előállott koresróka Északamerika legtöbb helyein feltalálható és elterjedési területe északon az erdős vidék határáig követhető. Jóllehet az ezüstrókanak szintén itt van hazája, mégis csak szórványosan lehet feltalálni. Amerika legészakibb részében élő rókák szolgáltatják a legértékesebb prémet.

A rókaprém magas kereskedelmi ára folytán Észak-Amerika keleti részében az ezüstrókák üzletszerű tenyésztésével foglalkoznak.

Prémhasznú rókatenyésztőtelep létesítésére az olyan terület alkalmas, melyről az esővíz jól le tud folyni és a mely hely részben árnyékos, fiatal fák lombjától. Egy-egy rókaesalád 232 négyszögméternyi területet igényel. A rókákkal vegyes származású egyedek lehet értékesíteni, így húst, halat, kenyeret, levest, tejet és konyhahulladékot. Tenyésztésre az állatok 10 évig használhatók. A kölyök-Átlag négy kölyköt hoz egy fiadzás alkalmával a világra, de fogságban levő nőstények körülbelül feleresze nem termékenyül meg.

Megemlítést érdemel, hogy a róka a fogságot jól szokja meg. Járványos betegségek nem pusztítják. Sérülése gyorsan gyógyul. Legnagyobb baj a terméketlenség, illetőleg a meddőség. A tenyész kiválasztás igen hathatós eredménnyel jár.

Északamerikában a róka tenyésztésére alkalmas terület 500—780 frankért vásárolható. Tenyésztésre alkalmas ezüstrókáért darabonként 780—1300 frankot fizetnek, de egyes kiváló példányok több ezer frank értéket is képviselnek.

Az „Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége“ közleményei.

Nyugtázás. A szövetség pénztárába tagsági díjat fizettek:

Kiss Béla 5 K, Medriczy János, Lichner János, Stubna János, Simsik János, Havran János, Varga Miklós, Kocsis Lajos, Garzsis Artur, Szikora Sándor, Grandtner István, Angyal Antal, Kovácsik József, Hugyecz János, Murgas János, Baballu András, Szurovy Samu, Skultéty József, Kliment Ede, Csunderlik István, Zorvan Pál, Simsik Mihály, Kliment János, Lőrincz István, Jablonka Géza, Babják János, Babják Vendel, Horváth István, ifj. Lehoczky Jenő, Kolpaszky Ignác, Wlaszky György, Sperka József, Havran József, Gasparik Gábor, Rostár József, Krumm Kálmán, Szmda János, Riboss György, Dobál Ferencz, Michelesik János, Demuth József, Hegyi Pál, Svidronyi Rezső, Bobok Mihály, Krebesz Ede, Ringler Antal, Dekker István, Baczusán Mihály, id. Szabadi József, id. Lehoczky Jenő, Mudrák György, Fukasz Rezső, Tomajka Mátyás, Kohútyik József, Májer Ede, Bevelaqua Imre, Schlosser József, Szeleczky András, Pittner György, Pollák Mihály, Dvorcezky Károly, Kolléga László, Szartorisz Ede, Chmelik András, Kossik János, Longner Sándor, Gerli Géza, Sucha Chmelik András, Kossik János, Longner Sándor, Gerlei Géza, Sucha

Sándor, ifj. Havran József, Reimann János, Jancsy Győző, Schmidt Fajlik József, Szuchár József, Izsdiaszky Antal, Spissák Lajos, Sucha Béla, Schrötter Emil, Fukas János, Gerlei Ferencz, Misztrik István, Stupiczky Lajos, Steller János, Herchl István, Viszkoos József, Garam József, Gazsó János, Nemesok János, Bohún József, Szmda András, Demuth Antal, Herchl János, Longauer Gyula, Stamm György, Steller Márk, Szászik Ignác, Kliment István, Puobis Mihály, Maresinko András a 2—2 korona.

Hivatalos közlemények.

Hirdetmény.*

130,167
1916. I. A. 3. szám.

Az 1916. évi erdőőri és vadőri szakvizsgák megtartására vonatkozó hirdetmény kiegészítéseképpen közlöm, hogy úgy az erdőőri, mint a vadőri szakvizsgához való becsátásra ez alkalommal kivételesen azok is igényt tarthatnak, a kiknek gyakorlati szolgálata a három évet nem éri, ha igazolják azt, hogy a gyakorlati szolgálatukban mutatkozó hiányosság, mely azonban egy évet meg nem haladhat, önhibájukon kívül, valamely a háborúval kapcsolatos néltánylást érdemlő ok következtében állott elő.

Budapest, 1916. évi szeptember hó 7-én.

Földművelésügyi miniszter.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőséget értesíteni sziveskedjenek.)

Ó Császári és Apostoli Királyi Felsege Bécsben, 1916. évi szeptember hó 18-án kelt legfelsőbb elhatározásával, a cs. és kir. közös pénzügyminiszter előterjesztésére Pfeiffer Gyula, a m. kir. földművelésügyi miniszteriumban alkalmazott m. kir. erdőtanácsost, Sarajevoba bosnyák-hercegovinai erdészeti főtanácsossá legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Králl János m. kir. erdőmérnököt Budapestre (a földművelésügyi miniszterium I—A főosztályához), továbbá Kellényi Armand m. kir. segéderdőmérnököt Varannóra (erdőgondnoknak), Sperling Viktor m. kir. segéderdőmérnököt Szepesófaluba (erdőgondnoknak), Szijgyártó József dr. m. kir. erdőmérnököt Beregszászra (erdőgondnoknak), Becher Adolf m. kir. erdőmérnököt Eperjesre (erdőgondnoknak), Hábel Lambert m. kir. főerdőmérnököt Homonnára (erdőgondnoknak), Niederland Részó m. kir. erdőmérnököt Eperjesre (erdőgondnoknak), Radonics Vazul m. kir. erdőmérnököt Ungvárra (erdőgondnoknak) és Schmidt Vilmos m. kir. erdőmérnököt Bakabányára (erdőgondnoknak).

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter az orsovai m. kir. erdőhivatal kerületében Martinezku Sámuel m. kir. főerdőőrt, a nagybányai m. kir. főerdőhivatal kerületében Papolezi Lajos m. kir. főerdőőrt, — a líptóujvári m. kir. főerdőhivatal kerületében pedig Polják András és Harmann János m. kir. főerdőőröket nyugalomba helyezte.

*

Az ungvári m. kir. főerdőhivatal főnöke Choma János és Sponták Mihály m. kir. erdőőröket m. kir. főerdőőrökké, Szedlák János, ifj. Horváth Ágoston, Egy Dániel és Hrabár Antal m. kir. erdőlegényeket pedig m. kir. erdőőrökké nevezte ki.

*

* Ezt a hirdetményt lapunk előbbi számának megjelenése után, szeptember 19-én, kaptuk kézhez. Bár közlése most már idejét multá, mégis a jövőben való esetleges felhasználás céljából közreadjuk.

Szerk.

A m. kir. földművelésügyi miniszter a csikszeredai m. kir. állami erdőhivatal ideiglenes székhelyül Budapestet, a dévai és a nagyszobeni m. kir. állami erdőhivatalok ideiglenes székhelyül Aradot, a fogarasi m. kir. állami erdőhivatal ideiglenes székhelyül Nagynyedtet, a sepsiszentgyörgyi m. kir. állami erdőhivatal ideiglenes székhelyül Kolozsvárt és a dicsőszentmártoni m. kir. állami erdőhivatal ideiglenes székhelyül Tordát jelölte ki.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter a dévai kir. erdőfelügyelőség ideiglenes székhelyül Aradot, a ragyszobeni és a brassói kir. erdőfelügyelőségek ideiglenes székhelyül pedig Kolozsvárt jelölte ki.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1916. évi szeptember hóban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Saliga József 5.—, Földmív. min. hd. 100.—, Baboecay Hermann hd. 5.55, Ungvári főerdőhiv. hd. 19.90, Veszprémi püsp. erdőhiv. hd. 6.35.

1 koronát fizettek: Deák Ferencz, Misuta Zoltán, Orosz Gyula, Kovács Ferencz, Hajmási Lajos, Tomasevics Szvetozár.

2 koronát fizettek: Tankovich József, Bálint József, Farkas Viktor, Bálint Gábor, Kocze János.

3 koronát fizett: Vedrila Péter.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a cím-szalagon átjavitott lakczim miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjavitásokat nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eszközi a bejelentett címváltozás alapján, a nagyobbarányú czimnyomtatási költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy fölösleges reklamációkkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

P. J. Lapunk előbbi számában közöltük, hogy a ki valamely szökevény hadifogoly elfogását lehetővé teszi, vagy erre olyan útbaigazítással szolgál, mely az elfogásra vezet, minden egyes hadifogoly után a cs. és kir. hadügyminiszterium részéről 20—50 korona jutalomban részesül. Ha tehát ön a jutalmat nem kapta volna meg, erre való igényét jelentse be annak a katonai parancsnokságnak, a melynek ön a szökevény hadifoglyok elfogását lehetővé tette.

K. A. Fia, négy középiskola elvégzése után csak valamelyik erdőőri szakiskolába vehető fel. Ilyen van: Vadászerdőn, Líptóujváron, Királyhalmán és Görgényszentimrén. Hogy az erdőőri szakiskolákba mik a felvétel feltételei, mikor és hova kell a felvételtelny folyamodni, azt a lapunk ez évi 11—12. számában közölt pályázati hirdetésből megtudhatja. Azok, a kik erdőőri szakiskolát végeztek, a kinstárnál felvihetik a főerdőőri állásig, a melylyel ezidő szerint 5 évenként emelkedő évi 1000, 1100, 1200 és 1300 K fizetés s egyéb mellékjárandóság van egybekötve.

A selmezbányai bányászati és erdészeti főiskola erdőmérnöki szakosztályára csak gymnasiumi vagy reáliskolai érettségi bizonyítvánnyal lehet beiratkozni; kereskedelmi érettségivel nem veszik fel. A tanulási idő négy év s a főiskola elvégzése után mint erdőmérnökgyakornok nyerhet az államnál alkalmazást évi 1000 K segélydíjjal; ha két évi gyakorlati szolgálat után leteszi az erdészeti államvizsgát, vagyis megszerzi az erdőmérnöki oklevelet, úgy kinevezik segéderdőmérnöké évi 2000 K fizetésű és egyéb járandóságokkal s felviheti miniszteri tanácsossáig sőt még tovább is.

P. A. A kinstári erdészeti altisztek és szolgák, ha a hivatal kerületén kívül, de 16 km-en felül hivatalosan utaznak, a következő napidíjakra tarthatnak igényt:

azok az altisztek, a kiknek törzsfizetése a személyi pótlékon kívül 800 K vagy ennél több, 4 korona;

azoknak pedig, a kiknek törzsfizetése a személyi pótlékon kívül 800 K-nál kisebb, 3 korona.

A hivatal kerületében, valamint 8.1 km-től bezárólag 16 km-ig kerületen kívül tett utazásoknál az altiszti és szolgaszemélyzetnek csak mérsékelt napidíj jár és pedig:

éjjelezéssel 3 korona;

éjjelezés nélkül 1 korona.

Saját erdőgondnoksága kerületében a védszemélyzetnek napidíjra igénye nincs.

A fenti napidíjakon kívül, az 1916. évi 981. M. E. számú kormányrendelet értelmében napidíjpótlékot lehet minden olyan nap után felszámítani, a mely után egész (teljes, vagy mérsékelt) napidíj jár és pedig: 3 (három) K napidíjpótlékot számíthat fel az az altiszt vagy szolga, a kinek 3 vagy 4 K teljes, vagy mérsékelt napidíjra van igénye. A mikor az altiszt vagy szolga 3, illetőleg 4 K-nál kisebb összegű, vagy csak fél napidíj felszámítására jogosult, ilyen utazásoknál napidíjpótlékot nem lehet felszámítani.

B. I. Szarvasbőr kikészítésével többek közt a következő czégek foglalkoznak: Melezschmidt N. Tata (Komárommegye); Teutsch János és Fia Budapest (V., Nádor-utca 14.); J. Z. Schütz Wien (Essling-

gasse 10.); Leopold Ulrich Wien (I., Sonnenfelsgasse 11.); M. Rosenstock und Sohn Leipzig (Brühl). Megrendelésnél írja meg, hogy a bört milyen színűre kívánja kidolgoztatni.

K. I. A feljelentést helyesen csinálta meg. Hogy a főbíró köteles igazságosan eljárni, az olyan magától értetődő dolog, hogy nyert kérdezni sem volna szabad. Ha a főbíró hozandó ítéletét sérelmesnek fogja találni, úgy az ellen — a kézhezvételtől számított 15 napon belül — fellebbezhet a II. fokú erdei kihágási bírósághoz; a fellebbezést az alispáni hivatalnál kell benyújtani.

W. J. Olvassa el fentebb a P. J.-nek szóló üzenetünket; mást önnek sem mondhatunk.

B. F. Olvassa el a fentebb P. J.-nek szóló üzenetünket s kérdéssel forduljon az illetékes katonai hatósághoz. A hiányzó lap megküldése iránt intézkedtünk. A 10 fillért a lap javára bevételtek.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

Erdészi, fővadászi állást keres 52 éves, nős, r. kath., erőteljes, szakiskolát végzett fővadász. Jelenlegi állását az uradalom parcellázása miatt hagyja el. Szakmájának minden ágában tökéletes jártassággal bír, a miről 24 éves szolgálati bizonyítványa tanuskodik. Címe a szerkesztőségnél megtudható. (14.)

Vadászi állást keres november vagy december 1-re, a kis- és nagyvad tenyésztésében több évi gyakorlattal bíró egyén, a ki magyarul és németül is tud. Címe a szerkesztőségnél megtudható. (13.)

50 éves, nős, egy gyermek atyja, róm. kath., erőteljes, hadmentes, szakvizsgázott erdőőr, ki jelenleg nagy uradalomban mint fővadász van alkalmazva, október, esetleg szeptember hó 1-ére állást keres. Beszél magyarul, németül, tótul és románul. Esetleg cserélné állást olyan erdőáltiszttel, a hol nagyobb erdőkezelés és nagy vadtenyésztés van, ha az állás tehermentesebb is. Jelenlegi állásom kevés, kisebb erdő, többnyire sík vadászterület. Címe a szerkesztőségnél megtudható. (15.)

47 éves, róm. kath., nős, családos, ép, egészséges, hadmentes erdőőr állást keres. Az összes erdészeti teendők önálló kezelésében, úgyszintén a vadászat terén kis- és nagyvad-tenyésztésben teljes jártassággal bír, mikről kitűnő bizonyítványai és ajánlólevelei vannak. Címe: Pál János uradalmi főerdőr Törökbálint (Pest megye). (16.)

HIRDETÉSEK

Szakvizsgázott erdőőrt keresek 2000 hold erdőbirtokra. Csakis erdőőri szakiskolát végzett, szerény igényű, egészséges és munkaszerető oly egyének pályázhatnak, a kik szakmájukban teljes gyakorlattal bírnak. Ajánlatok bizonyítványmásolatokkal, melyek vissza nem küldetnek, Véssey Lajos Szócsény u. p. Nemesvid címre küldendők. (5. II. 1.)

Erdőőr, a ki úgy az erdőgazdaságban, mint a vadállomány gondozásában és a kártékony vadak irtásában is jártassággal bír, állást keres. Címem: Senko Antal, Sepeth (Zala m.) (7.)

Bükkmagot 100 kg.-tól feljebb minden mennyiségben vesz legmagasabb árak mellett Talgum-vállalat Budapest, IV., Kossuth Lajos utca 4. (6.)

5473/916. sz.

Szappangyökér eladás. A lugosi erdőigazgatóság kerületében Deliblát községben készletezett mintegy 124 métermázsa I. oszt. és mintegy 16 métermázsa II. oszt. szárított szappangyökér (*Gypsophilla paniculata* L.) zárt írásbeli ajánlatok mellett nyilvános versenytárgyaláson két eladási csoportban eladatik.

Ajánlatok 1916. évi november hó 10-én délután 3 óráig a delibláti birtokkezelőségnél nyújtandók be, hol azok a következő napon délelőtt 9 órakor nyilvánosan bontatnak fel. Az eladási feltételek és egyéb részletes adatok a delibláti birtokkezelőségnél szerezhetők be.

Lugos, 1916. évi szeptember hó 28-án.

(4.) *M. kir. Erdőigazgatóság.*

Négy középiskolát, II kereskedelmit végzett és erdészeti szakvizsgát tett fiatal ember, ki már nagyobb uradalomban mint önálló erdőtiszt pár éven át működött, megfelelő erdőtiszt vagy erdészi állást keres. Beszél magyarul, románul és keveset németül. Hadmentes, az erdészet összes kül- és irodai teendőiben teljes jártassággal bír. Cím a kiadóhivatalban. (3.)

5008/1916. sz.

Tölgyrönkő eladás. A lugosi erdőigazgatóság bégamonostori vasúti faraktárában készletezett 57·81 m³ tölgyrönkőfa, zárt írásbeli ajánlatok mellett nyilvános versenytárgyaláson eladatik. Ajánlatok 1916. évi október hó 23-án délután 2 óráig a lugosi m. kir. erdőigazgatóságnál nyújtandók be, hol azok a következő napon délelőtt 9 órakor nyilvánosan bontatnak fel.

Az eladási feltételek és egyéb részletes adatok a lugosi erdőigazgatóságnál szerezhetők be.

Lugos, 1916. évi szeptember hó 16-án.

(2.) *M. kir. Erdőigazgatóság.*

Faj házi nyulak és egy 28 kal. serétes fegyver eladók. Somfay István, Szaniszló, Szatmár vm. (8.)

Nagyobb mennyiségű 1, 2, 3 és 4 éves átiskolázott

*Picea excelsa, Luczfenyő,
Pinus austriaca, Feketefenyő,
Pinus sylvestris, Erdeifenyő,
Abies pectinata, Jegenyefenyő és
Larix europaea, Vörösfenyő,*

valamint

köris, akác, gleditsia és maclura csemetét,
alma-, körte- s diófát,
platán-, hárs-, szil-, akác- és juharsorfát,
diszfenyőt, rózsát

ajánl őszi szállításra, szavatolt elsőrendű minőségben

FARAGÓ BÉLA cs. és kir. udvari szállító
magyar magpergetőgyára

Erdészeti csemetetelepek * ZALAEGRSZEG.

Árjegyzékkel, levélbeni részletes árajánlattal
készséggel szolgálók. (5. III. 1.)